

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2019 m. gruodžio 11 d.
(OR. en)

15051/19

CLIMA 327
ENV 1005
ENER 538
TRANS 580
SUSTDEV 175
AGRI 608
ECOFIN 1141
COMPET 796
IND 306
MI 844

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2019 m. gruodžio 11 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2019) 640 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI. Europos žaliasis kursas

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2019) 640 final.

Pridedama: COM(2019) 640 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 12 11
COM(2019) 640 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

Europos žaliasis kursas

1. ĮŽANGA. NEATIDĖLIOTINĄ IŠŠŪKĮ PAVERSKIME UNIKALIA GALIMYBE

Šiame komunikate aprašytas Europos žaliasis kursas, skirtas Europos Sąjungai (ES) ir jos piliečiams. Jame atkartojamas Komisijos įsipareigojimas imtis su klimatu ir aplinka susijusių iššūkių, kurie yra pagrindinis šios kartos uždavinys. Kiekvienais metais atmosfera šyla, o klimatas keičiasi. Milijonui iš aštuonių milijonų planetos rūšių gresia išnykimas. Miškai ir vandenynai teršiami ir naikinami¹.

Europos žaliasis kursas yra atsakas į šiuos iššūkius. Tai nauja augimo strategija, kuria siekiama **pertvarkyti ES į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kurioje 2050 m. visai nebus grynojo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, o ekonomikos augimas bus atsietas nuo išteklių naudojimo.**

Ja taip pat siekiama **apsaugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos** ir poveikio. Be to, ši pertvarka turi būti **teisinga ir įtrauki**. Visų pirma reikia galvoti apie žmones ir atkreipti dėmesį į regionus, pramonės sektorius ir darbuotojus, kurie susidurs su didžiausiais iššūkiais. Kadangi pokyčiai bus esminiai, norint, kad politika būtų veiksminga ir priimama, visų pirma reikia aktyvaus visuomenės dalyvavimo pertvarkoje ir pasitikėjimo ja. Reikia naujo pakto, kad įvairiausių pažiūrų piliečiai rastų bendrą kalbą su nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, pilietine visuomene ir pramonės atstovais, glaudžiai bendradarbiaujančiais su ES institucijomis ir patariamaisiais organais.

ES yra kolektyviai pajėgi pertvarkyti savo ekonomiką ir visuomenę taip, kad jos siektų didesnio tvarumo. Ji gali remtis tuo, kuo, kaip pasaulinė lyderė, yra stipri klimato ir aplinkos apsaugos priemonių, vartotojų apsaugos ir darbuotojų teisių srityse. Dar labiau sumažinti išmetamą teršalų kiekį yra sudėtinga. Tam reikės didžiulių viešųjų investicijų ir didesnių pastangų nukreipti privačiojo sektoriaus kapitalą į klimato ir aplinkosaugos veiksmus, kartu vengiant prisirišimo prie netvarių modelių. ES privalo kuo aktyviau prisidėti koordinuojant tarptautines pastangas kurti darnią tvariems sprendimams palankią finansų sistemą. Šios ankstyvos investicijos taip pat atveria **galimybę tvirtai nukreipti Europą nauju tvaraus ir integracinio augimo keliu.** Europos žaliasis kursas paspartins pertvarką, kurios reikia visuose sektoriuose, ir taps jos pagrindu.

Veikdama viena Europa nepasieks Žaliojo kurso tikslų aplinkos srityje. Klimato kaitos ir biologinės įvairovės nykimo veiksniai yra pasauliniai, valstybių sienos jų nesustabdo. Pasinaudodama savo įtaka, ekspertinėmis žiniomis ir finansiniais ištekliais ES gali paraginti savo kaimynus ir partnerius kartu siekti tvarumo. ES ir toliau vadovaus tarptautinėms pastangoms ir nori kurti aljansus su bendraminčiais. Ji taip pat pripažįsta, kad reikia išsaugoti tiekimo saugumą ir konkurencingumą net ir tada, kai kiti imtis veiksmų nenori.

¹ Šaltiniai: i) *Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC): Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C*; ii) *Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services: 2019 Global assessment report on biodiversity and ecosystem services*; iii) *The International Resource Panel. Global Resources Outlook 2019: Natural Resources for the Future We Want*; iv) *European Environment Agency: The European environment – state and outlook 2020: knowledge for transition to a sustainable Europe*.

Šiame komunikate pateikiamas **pradinis pagrindinių Europos žaliajam kursui įgyvendinti reikalingų politikos sričių ir priemonių planas**. Jis bus atnaujinamas pagal kintančius poreikius ir formuluojant politinius sprendimus. Visi ES veiksmai ir politikos priemonės turės padėti siekti Europos žaliojo kurso tikslų. Uždaviniai sudėtingi ir tarpusavyje susiję. Atitinkamos politikos priemonės turi būti ryžtingos ir visapusiškos, jomis turi būti siekiama kuo didesnės naudos sveikatai, gyvenimo kokybės, atsparumo ir konkurencingumo. Todėl reikės intensyvaus koordinavimo, kad būtų pasinaudota galima visų politikos sričių sinergija².

Žaliasis kursas neatskiriamas nuo strategijos, kuria naudodamasi šios sudėties Komisija įgyvendins Jungtinių Tautų darbotvarkę iki 2030 m., darnaus vystymosi tikslus³ ir kitus Pirmininkės U. von der Leyen politinių gairių prioritetus⁴. Įgyvendindama žaliąjį kursą, Komisija pertvarkys Europos makroekonominės politikos koordinavimo semestro procesą – į jį integruos Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus, kad ekonomikos politikoje daugiausia dėmesio būtų skiriama tvarumui ir piliečių gerovei, o darnaus vystymosi tikslai taptų svarbiu ES politikos formavimo ir veiksmų elementu.

Toliau paveikslėlyje parodyti įvairūs žaliojo kurso elementai.

1 pav. Europos žaliasis kursas

² Pagal Europos aplinkos agentūros 2020 m. ataskaitos *European environment — state and outlook 2020: knowledge for transition to a sustainable Europe* išvadas.

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁴ Žr. išrinktosios pirmininkės Ursulos von der Leyen politines gaires „*Kitos kadencijos Europos Komisijos (2019–2024 m.) politinės gairės. Daugiau siekianti Sąjunga. Mano Europos darbotvarkė*“.

2. ES EKONOMIKOS PERTVARKYMAS SIEKIANT TVARIOS ATEITIES

2.1. Parengti esminius pokyčius skatinančių politikos priemonių rinkinį

Siekiant įgyvendinti Europos žaliąjį kursą, reikia persvarstyti švarios energijos tiekimo visai ekonomikai, pramonės, gamybos ir vartojimo, didelio masto infrastruktūros, transporto, maisto, žemės ūkio, statybos, apmokestinimo ir socialinių išmokų politiką. Norint pasiekti šiuos tikslus, būtina labiau vertinti gamtinių ekosistemų apsaugą ir atkūrimą, tausų išteklių naudojimą ir žmonių sveikatos gerinimą. Būtent čia labiausiai reikia pokyčių ir jie gali atnešti didžiausią naudą ES ekonomikai, visuomenei ir gamtinei aplinkai. ES taip pat turėtų skatinti būtiną skaitmeninę transformaciją ir priemones, nes jos yra esminiai pokyčių veiksniai, ir į jas investuoti.

Nors visos šios veiksmų sritys yra glaudžiai tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo, daug dėmesio reikės skirti galimiems ekonominių, aplinkos ir socialinių tikslų kompromisams. Įgyvendinant žaliąjį kursą bus nuosekliai naudojami visi politikos svertai: reglamentavimas ir standartizacija, investicijos ir inovacijos, nacionalinės reformos, dialogas su socialiniais partneriais ir tarptautinis bendradarbiavimas. Siekiant užtikrinti, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje, bus vadovaujamasi Europos socialinių teisių ramsčiu.

Europos žaliojo kurso tikslams pasiekti vien naujų priemonių nepakaks. Komisija ne tik imsis naujų iniciatyvų, bet ir bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad ES labiau stengtųsi užtikrinti dabartinių su žaliuoju kursu susijusių teisės aktų ir politikos vykdymą ir veiksmingą įgyvendinimą.

2.1.1. Klimato kaitos sritys 2030 ir 2050 m. ES užmojų didinimas

Komisija jau išdėstė aiškia viziją, kaip iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui⁵. Ši vizija turėtų būti ilgalaikės strategijos, kurią 2020 m. pradžioje ES pateiks Jungtinių Tautų bendrajai klimato kaitos konvencijai, pagrindas. Siekdama aiškiai išdėstyti veiksmingos ir teisingos pertvarkos sąlygas, užtikrinti nuspėjamumą investuotojams ir perėjimo negrįžtamumą, **Komisija iki 2020 m. kovo mėn. pasiūlys pirmąjį Europos klimato teisės aktą.** Taip teisyne bus įtvirtintas tikslas iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui. Klimato teisės aktu taip pat bus užtikrinta, kad visų krypčių ES politika padėtų siekti tikslo neutralizuoti poveikį klimatui ir kad visi sektoriai atliktų savo vaidmenį.

Siekdama neutralizuoti poveikį klimatui, ES jau pradėjo modernizuoti ir **pertvarkyti ekonomiką.** Išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ES 1990–2018 m. sumažino 23 proc., o ekonomika išaugo 61 proc. Tačiau, vykdant dabartinę politiką, iki 2050 m. išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis sumažėtų tik 60 proc. Reikia dar daug nuveikti, pirmiausia – ateinančią dešimtmetį klimato kaitos srityje veikti ryžtingiau.

Iki 2020 m. vasaros Komisija pateiks poveikio vertinimo planą, kaip **bent 50 proc. atsakingai padidinti ES išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo iki 2030 m. tikslą ir priartėti prie tikslo šį kiekį sumažinti 55 proc., palyginti su 1990 m.** Taip siekdama dar labiau sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, Komisija iki 2021 m. birželio mėn. peržiūrės visas atitinkamas su klimatu susijusias politikos priemones ir prireikus pasiūlys jas persvarstyti. Turima

⁵ „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“, COM(2018) 773.

omenyje apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema⁶ (be kita ko, į Europos sistemą gali būti įtraukta naujų sektorių), valstybių narių tikslai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį sektoriuose, kuriems netaikoma apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema⁷, ir Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės reglamentas⁸. Komisija pasiūlys iš dalies pakeisti Klimato teisės aktą, kad jis būtų atitinkamai atnaujintas.

Šios politikos reformos padės užtikrinti veiksmingą anglies dioksido apmokestinimą visoje ekonomikoje. Tai paskatins vartotojus ir įmones keisti elgseną ir sudarys palankesnes sąlygas didinti tvarias viešojo ir privačiojo sektorių investicijas. Skirtingos apmokestinimo priemonės turi viena kitą papildyti ir kartu sudaryti darnią politikos sistemą. Taip pat labai svarbu užtikrinti, kad mokesčiai būtų suderinti su klimato tikslais. Komisija pasiūlys persvarstyti Energijos mokesčių direktyvą⁹ daugiausia dėmesio skiriant aplinkos aspektams. Ji siūlys pasinaudoti Sutarčių nuostatomis, leidžiančiomis Europos Parlamentui ir Tarybai priimti šios srities pasiūlymus pagal įprastą teisėkūros procedūrą kvalifikuota balsų dauguma, o ne vieningai.

Kol daugelio tarptautinių partnerių užmojai nėra tokie pat kaip ES, kyla anglies dioksido nutekėjimo rizika dėl gamybos perkėlimo iš ES į kitas šalis, kurių užmojis mažinti išmetamųjų teršalų kiekį yra mažesnis, arba dėl ES produktų pakeitimo importuojamomis prekėmis, dėl kurių išmetama daug anglies dioksido. Jei šie būgštavimai pasitvirtins, išmetamųjų teršalų kiekis pasaulyje nesumažės, o ES ir jos pramonės sektorių pastangos siekti Paryžiaus susitarime nustatytų pasaulinių klimato tikslų bus bergždžios.

Jei, ES didinant savo užmojus klimato srityje, užmojai visame pasaulyje ir toliau skirsis, **Komisija, siekdama sumažinti anglies dioksido nutekėjimo riziką, pasiūlys tam tikriems sektoriams skirtą pasienio anglies dioksido mokesčio mechanizmą.** Taip būtų užtikrinta, kad importuojamų prekių kaina tiksliau atspindėtų su jomis susijusio anglies dioksido kiekį. Ši priemonė bus parengta taip, kad atitiktų Pasaulio prekybos organizacijos taisykles ir kitus ES tarptautinius įsipareigojimus. Tai būtų alternatyva ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos priemonėms¹⁰, skirtoms anglies dioksido nutekėjimo rizikai mažinti.

Komisija priims naują platesnio užmojo ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją. Tai labai svarbu, nes klimato kaita, nepaisant pastangų ją švelninti, ir toliau Europoje kels didelę įtampą. Ypač svarbu stiprinti pastangas prisitaikyti prie klimato kaitos ir didinti atsparumą jai, vykdyti prevencijos ir parengiamuosius darbus. Į pastangas prisitaikyti prie klimato kaitos reikėtų ir toliau atsižvelgti vykdant viešojo ir privačiojo sektorių investicijas, be kita ko, į gamtos procesais pagrįstus sprendimus. Bus

⁶ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 96/61/EB, suvestinė redakcija.

⁷ Reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013.

⁸ Reglamentas (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 ir Sprendimas Nr. 529/2013/ES.

⁹ Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą.

¹⁰ Tokioms kaip nemokamas apyvartinių taršos leidimų skyrimas arba elektros energijos sąnaudų padidėjimo kompensavimas.

svarbu užtikrinti, kad investuotojai, draudikai, įmonės, miestai ir piliečiai visoje ES turėtų prieigą prie duomenų ir galėtų rengti priemones, kurios jiems padėtų integruoti klimato kaitą į savo rizikos valdymo modelius.

2.1.2. Švarios ir įperkamos energijos tiekimas ir energijos tiekimo saugumas

Norint pasiekti 2030 ir 2050 m. klimato srities tikslus, labai svarbu toliau mažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro. Daugiau kaip 75 proc. ES išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio susidaro ekonomikos sektoriuose gaminant ir vartojant energiją. Pirmenybė turi būti teikiama energijos vartojimo efektyvumui. Turi būti plėtojamas daugiausia atsinaujinančiais ištekliais pagrįstas elektros energijos sektorius, kartu palaipsniui greitai atsisakant anglies, o dujų sektorių atsiejant nuo iškastinio kuro. Sykiu ES energijos tiekimas vartotojams ir įmonėms turi būti saugus ir įperkamas. Todėl labai svarbu užtikrinti, kad Europos energijos rinka būtų visiškai integruota, sujungta ir suskaitmeninta išlaikant technologinį neutralumą.

Valstybės narės iki 2019 m. pabaigos pateiks persvarstytus energetikos ir klimato srities veiksmų planus. Laikantis Energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo reglamento¹¹, šiuose planuose reikėtų nurodyti plataus užmojo nacionalinius įnašus siekiant ES masto tikslų. Komisija įvertins planų užmojus ir papildomų priemonių poreikį, jei užmojis nebus pakankamas. Taip bus rengiamasi didinti 2030 m. klimato srities užmojus: Komisija iki 2021 m. birželio mėn. peržiūrės atitinkamus energetikos teisės aktus ir prireikus pasiūlys juos persvarstyti. Valstybės narės turėtų atsižvelgti į naujus klimato srities užmojus, kai 2023 m. pradės naujinti savo nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus. Komisija ir toliau užtikrins, kad būtų griežtai laikomasi visų susijusių teisės aktų.

Pereinant prie švarios energijos turėtų dalyvauti vartotojai, ir šis procesas jiems turėtų būti naudingas. Svarbus vaidmuo teks atsinaujinantiesiems energijos ištekliams. Labai svarbu didinti jūros vėjo energijos gamybą, remiantis regioniniu valstybių narių bendradarbiavimu. Išmanus atsinaujinančiųjų energijos išteklių, energijos vartojimo efektyvumo ir kitų tvarių sprendimų integravimas visuose sektoriuose padės mažiausiomis sąnaudomis sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Sparčiai mažėjant atsinaujinančiųjų energijos išteklių sąnaudoms ir įžvalgiau formuojant paramos politiką, atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimas jau nebe taip smarkiai didina namų ūkių sąskaitas už energiją. Iki 2020 m. vidurio Komisija pristatys priemones, kurios padėtų įgyvendinti išmanią integraciją. Kartu bus sudarytos palankesnės sąlygos mažinti dujų sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro, be kita ko, didinti paramą nuo iškastinio kuro nepriklausomų dujų plėtrai taikant perspektyvią konkurencingos nuo iškastinio kuro nepriklausomos dujų rinkos koncepciją ir sprendžiant energetikos sektoriuje išmetamo metano problemą.

Būtina spręsti energijos nepritekliaus rizikos problemą, kylančią namų ūkiams, kurie negali sau leisti pagrindinių bazinių gyvenimo lygį užtikrinančių energetinių paslaugų. Veiksmingos programos, pavyzdžiui, finansavimo schemas savo būstą renovuojantiems namų ūkiams, gali sumažinti sąskaitas už energiją ir būti naudingos aplinkai. Siekdama padėti valstybėms narėms spręsti energijos nepritekliaus klausimą, 2020 m. Komisija parengs gaires.

¹¹ Reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo.

Poveikio klimatui neutralizavimo procese taip pat reikalinga pažangi infrastruktūra. Glaudesnis tarpvalstybinis ir regioninis bendradarbiavimas leis už prieinamą kainą užtikrinti, kad pereiti prie švarios energijos būtų naudinga. Siekiant, kad energetikos infrastruktūros reglamentavimo sistema derėtų su tikslu neutralizuoti poveikį klimatui, ją, įskaitant TEN-E reglamentą¹², reikės peržiūrėti. Ši sistema turėtų skatinti diegti novatoriškas technologijas ir kurti novatorišką infrastruktūrą, pavyzdžiui, pažangiuosius tinklus, vandenilio tinklus arba anglies dioksido surinkimo, saugojimo bei panaudojimo ir energijos kaupimo technologijas, be kita ko, sudarydama sąlygas sektorių integracijai. Reikės modernizuoti kai kuriuos esamus infrastruktūros objektus ir turtą, kad jie ir toliau atitiktų paskirtį ir būtų atsparūs klimato kaitai.

2.1.3. Pramonės mobilizavimas švariai žiedinei ekonomikai

Norint sukurti poveikį klimatui neutralizuojančią žiedinę ekonomiką, reikės visapusiškai mobilizuoti pramonę. Pramonės sektoriui ir visoms vertės grandinėms pertvarkyti reikalingi 25 metai – visa karta. Kad būtų pasirengta 2050-iesiems, priimti sprendimus ir imtis veiksmų reikia per ateinančius penkerius metus.

1970–2017 m. metinės medžiagų gavybos mastas pasaulyje patrigubėjo ir tebeauga¹³ – tai pasauliui kelia didelę riziką. Išteklų gavyba ir perdirbimas į medžiagas, kurą ir maistą yra maždaug pusės viso išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, daugiau kaip 90 proc. biologinės įvairovės netekčių ir vandens trūkumo priežastis. ES pramonė pradėjo permainas, tačiau dėl jos veiklos vis dar susidaro 20 proc. ES išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Ji vis dar pernelyg linijinio pobūdžio ir priklausoma nuo naujų medžiagų, išgaunamų, parduodamų, perdirbamų į prekes ir galiausiai pašalinamų atliekų ar išmetamųjų teršalų forma, srauto. Tik 12 proc. jos naudojamų medžiagų yra perdirbtos¹⁴.

Pertvarka suteikia progą plėsti tvarią ekonominę veiklą, kurią vykdant sukuriami daug darbo vietų. Mažataršėms technologijoms, tvariams produktams ir paslaugoms pasaulinėse rinkose yra atsivėrusios plačios galimybės. Panašiai ir žiedinė ekonomika turi didelį naujos veiklos ir darbo vietų kūrimo potencialą. Tačiau pertvarka vyksta per lėtai, o pažanga nėra nei plačiai paplitusi, nei vienoda. Pagal Europos žaliąjį kursą bus remiama ir spartinama ES pramonės pertvarka į tvarų socialiniu požiūriu integracinį augimo modelį.

Siekdama spręsti dvejopą – ekologiškos ir skaitmeninės transformacijos – uždavinį, **2020 m. kovo mėn. Komisija priims ES pramonės strategiją.** Europa turi išnaudoti galimybes, kurias atveria skaitmeninė transformacija – ji atliks lemiamą vaidmenį siekiant žaliojo kurso tikslų. Kartu su pramonės strategija modernizuoti ES ekonomiką ir pasinaudoti žiedinės ekonomikos teikiamomis galimybėmis ES viduje ir pasaulyje padės **naujas žiedinės ekonomikos veiksmų planas.** Pagrindinis naujosios politikos sistemos tikslas bus skatinti žiedinių gaminių, kurių poveikis klimatui neutralus, eksperimentinių rinkų plėtrą ES ir už jos ribų.

Europos ekonomikai yra būtinos energijai imlios pramonės šakos, tokios kaip plieno, cheminių medžiagų ir cemento, nes jos užtikrina tiekimą kelioms pagrindinėms vertės grandinėms. Būtina mažinti šio sektoriaus priklausomybę nuo

¹² Transeuropinių energetikos tinklų (TEN-E) reglamentas.

¹³ [Global Resources Outlook 2019: Natural Resources for the Future We Want: The International Resource Panel.](#)

¹⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1

iškastinio kuro ir jį modernizuoti. Energijai imlių pramonės sektorių aukšto lygio grupės paskelbtos rekomendacijos rodo, kad pramonė nusiteikusi siekti šių tikslų¹⁵.

Žiedinės ekonomikos veiksmų plane bus suformuluota tvarių produktų politika, kuri leis remti visų produktų žiedinį projektavimą naudojantis bendra metodika ir principais. Pirmenybė bus teikiama medžiagų kiekio mažinimui ir pakartotiniam naudojimui prieš jas perdirbant. Bus skatinami nauji verslo modeliai ir nustatyti būtiniausi reikalavimai, kurie neleistų į ES rinką pateikti aplinkai kenksmingų produktų. Didesnė gamintojų atsakomybė taip pat bus sugriežtinta.

Žiedinės ekonomikos veiksmų plane bus pertvarkos gairių visiems sektoriams, tačiau **daugiausia veiksmų bus numatyta ištekliams imliuose sektoriuose, tokiuose kaip tekstilės, statybų, elektronikos ir plastikų**. Komisija imsis tolesnių su 2018 m. plastikų strategija susijusių veiksmų, daugiau dėmesio skirdama, be kita ko, priemonėms, kuriomis siekiama spręsti sąmoningai pridedamų mikroplastikų ir netyčinio plastikų patekimo į aplinką, pavyzdžiui, iš tekstilės gaminių ir dėl padangų dilimo, problemas. Komisija parengs reikalavimus, kaip užtikrinti, kad iki 2030 m. visos ES rinkoje esančios pakuotės būtų pakartotinai panaudojamos arba perdirbamos ekonomiškai perspektyviu būdu, ir parengs biologiškai skaidžių plastikų ir bioplastikų reglamentavimo sistemą ir įgyvendins su vienkartiniais plastikiniais gaminiiais susijusias priemones.

Žiedinės ekonomikos veiksmų plane taip pat bus numatyta **priemonių, kaip paskatinti įmones siūlyti pakartotinai naudojamus, patvarius ir pataisomus gaminius ir kaip sudaryti sąlygas vartotojams juos pasirinkti**. Bus analizuojama, ar reikia teisės į remontą ir ar riboti suplanuotą prietaisų, ypač elektronikos prietaisų, nusidėvėjimą. Vartotojų politika padės vartotojams įgyti galią priimti informacija pagrįstus sprendimus ir aktyviai dalyvauti ekologinės pertvarkos procese. Nauji verslo modeliai, grindžiami prekių ir paslaugų nuoma ir dalijimusi jomis, bus svarbūs tiek, kiek jie iš tiesų tvarūs ir įperkami.

Patikima, palyginama ir patikrinama informacija taip pat labai padeda pirkėjams priimti tvaresnius sprendimus ir mažina ekomanipuliavimo riziką. Ekologiškumo teiginius skelbiančios įmonės turėtų juos pagrįsti taikydamos standartinę jų poveikio aplinkai vertinimo metodiką. Komisija kovos su melagingais ekologiškumo teiginiais aktyviau dėdama reglamentuojamojo arba kitokio pobūdžio pastangas. Skaitmeninimas taip pat gali padėti pagerinti informacijos apie ES parduodamų produktų savybes prieinamumą. Pavyzdžiui, elektroninis produkto pasas galėtų suteikti informacijos apie produkto kilmę, sudėtį, remonto ir išrinkimo galimybes ir tvarkymą pasibaigus jo eksploatavimui. Valdžios institucijos, įskaitant ES institucijas, turėtų rodyti pavyzdį ir užtikrinti, kad jų viešieji pirkimai būtų žali. Komisija parengs papildomų teisės aktų ir gairių dėl žaliųjų viešųjų pirkimų.

Tvari produktų politika taip pat gali gerokai sumažinti atliekų kiekį. Kai atliekų išvengti neįmanoma, jų ekonominė vertė turi būti susigražinta, o poveikio aplinkai ir klimato kaitai vengiama arba jis turi būti sumažinamas iki minimumo. Tam reikia naujų teisės aktų, įskaitant tikslinius rodiklius ir priemones, skirtas perteklinio pakuočių naudojimo ir atliekų susidarymo problemoms. Be to, ES įmonėms turėtų būti naudinga patikima integruota antrinių žaliavų ir šalutinių produktų bendroji rinka. Tam reikia glaudesnio visų vertės grandinių bendradarbiavimo, kaip Žiedinių plastikų ekonomikos aljanso atveju. Komisija apsvaistys teisinius reikalavimus, kaip suteikti postūmį antrinių žaliavų rinkai nustatant privalomą perdirbtų medžiagų dalį, pavyzdžiui, pakuočių,

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_6353

transporto priemonių, statybinių medžiagų ir baterijų sudėtyje. Siekdama supaprastinti atliekų tvarkymą piliečiams ir užtikrinti švaresnes antrines medžiagas įmonėms, Komisija taip pat pasiūlys ES rūšiuojamojo atliekų surinkimo modelį. Komisija laikosi nuomonės, kad ES turėtų nutraukti savo atliekų eksportą už ES ribų, todėl persvarstys taisykles dėl atliekų vežimo ir neteisėto eksporto.

Galimybė gauti išteklių yra ir strateginė saugumo užduotis žaliąjį kursą įgyvendinti siekiančiai Europai. Todėl viena iš šios pertvarkos prielaidų yra tvarių žaliavų, ypač svarbiausių žaliavų, kurių reikia švarių technologijų, skaitmeninėms, kosmoso ir gynybos reikmėms, tiekimo užtikrinimas įvairinant tiekimą iš pirminių ir antrinių šaltinių.

ES pramonei reikia klimato ir išteklių sričių pirmūnų, kurie svarbiausiuose pramonės sektoriuose iki 2030 m. sukurtų pirmąsias komercines proveržio technologijų prietaikas. Prioritetinės sritys yra, pavyzdžiui, švarus vandenilis, kuro elementai ir kiti alternatyvieji degalai, energijos kaupimas ir anglies dioksido surinkimas, saugojimas ir naudojimas. Pavyzdžiui, Komisija remia švarias plieno proveržio technologijas, kad iki 2030 m. būtų sukurti plieno gamybos procesai, kuriems vykstant neišsiskiria anglies dioksidas, ir svarstys, ar galima pasinaudoti dalimi likviduojamo Europos anglių ir plieno bendrijos finansavimo. Žvelgiant plačiau, tokius didelio masto novatoriškus projektus padės vykdyti ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos inovacijų fondas.

Labai svarbu skatinti naujas bendradarbiavimo su pramonės subjektais formas ir investicijas į strategines vertės grandines. Komisija toliau įgyvendins Strateginį su baterijomis susijusių veiksmų planą ir remia Europos baterijų aljansą. 2020 m. ji pasiūlys teisės aktus, kuriais sieks užtikrinti su visomis baterijomis susijusią saugią, žiedinę ir tvarią baterijų vertės grandinę, be kita ko, kad būtų aprūpinta auganti elektra varomų transporto priemonių rinka. Komisija taip pat remia kitas aljansų kūrimo ir didelio išteklių telkimo iniciatyvas, tokias kaip bendriems Europos interesams svarbūs projektai, kuriose tikslinė ribotą laikotarpį teikiama valstybės pagalba gali padėti kurti naujas novatoriškas vertės grandines.

Siekiant žaliojo kurso tvarumo tikslų lemiamas vaidmuo daugelyje įvairių sektorių teks skaitmeninėms technologijoms. Komisija ieškos priemonių, kaip užtikrinti, kad tokios skaitmeninės technologijos kaip dirbtinis intelektas, 5G, debesijos ir tinklo paribio (angl. *edge*) kompiuterija ir daiktų internetas galėtų paspartinti ir labai padidinti politikos poveikį kovai su klimato kaita ir aplinkos apsaugai. Skaitmeninimas taip pat suteikia naujų galimybių nuotoliniu būdu stebėti oro ir vandens taršą arba stebėti ir optimizuoti energijos ir gamtos išteklių naudojimą. Sykiu Europai reikia tokio skaitmeninio sektoriaus, kuriame būtų rūpestingai atsižvelgiama į tvarumą. Komisija apsvaistys, kokiomis priemonėmis pagerinti paties sektoriaus – nuo plačiajuosčio ryšio tinklų iki duomenų centrų ir IRT prietaisų – energijos vartojimo efektyvumą ir rezultatus žiedinės ekonomikos aspektu. Komisija įvertins, ar reikia daugiau skaidrumo atskleidžiant elektroninių ryšių paslaugų poveikį aplinkai ir griežtesnių priemonių diegiant naujus tinklus ir ar naudinga remti grąžinimo sistemas, kad žmonės būtų skatinami grąžinti nebepageidaujamus prietaisus, pavyzdžiui, mobiliuosius telefonus, planšetinius kompiuterius ir kroviklius.

2.1.4. Statyba ir renovacija efektyviai vartojant energiją ir išteklius

Statant, naudojant ir renovuojant pastatus reikia daug energijos ir mineralinių išteklių (pvz., smėlio, žvyro, cemento). Pastatams taip pat tenka 40 proc. suvartotos energijos. Šiuo metu metinė pastatų ūkio renovacijos norma valstybėse narėse svyruoja nuo 0,4 iki 1,2 proc. Kad būtų pasiekti ES energijos vartojimo efektyvumo ir klimato

srities tikslai, šis rodiklis turės būti bent padvigubintas. Kita vertus, 50 mln. vartotojų sunku tinkamai šildyti savo namuose.

Siekdamos spręsti dvejopą – energijos vartojimo efektyvumo ir įperkamumo – problemą, ES ir valstybės narės turėtų **pradėti viešųjų ir privačiųjų pastatų renovacijos bangą**. Nors didinti renovacijos mastą nėra paprasta, ji mažina sąskaitas už energiją ir gali sumažinti energijos nepriteklių. Ji taip pat gali duoti paskatų statybų sektoriui ir suteikia galimybę remti MVĮ ir darbo vietų kūrimą vietos lygmeniu.

Komisija griežtai **užtikrins su pastatų energiniu naudingumu susijusių teisės aktų vykdymą**. Pirmiausia, 2020 m. bus atliktas valstybių narių nacionalinių ilgalaikių renovacijos strategijų vertinimas¹⁶. Siekdama užtikrinti, kad santykinės skirtingų energijos šaltinių kainos duotų tinkamą ženklą efektyviau vartoti energiją, Komisija, be kita ko, pradės ir darbą, susijusį su galimybe įtraukti iš pastatų išmetamus teršalus į europinę prekybą taršos leidimais. Be to, Komisija peržiūrės Statybos produktų reglamentą¹⁷. Ji turėtų užtikrinti, kad naujų ir renovuotų pastatų projektavimas visuose etapuose atitiktų žiedinės ekonomikos poreikius ir paskatintų didesnę pastatų ūkio skaitmeninimą ir jų atsparumo klimato kaitai didinimą.

Kartu Komisija siūlo bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais 2020 m. rengiant naują renovacijos iniciatyvą. Be kita ko, siekiant šalinti renovacijos kliūtis, į atvirą platformą bus buriami pastatų ir statybų sektorių atstovai, architektai, inžinieriai ir vietos valdžios institucijos. Ši iniciatyva taip pat apims novatoriškas finansavimo schemas pagal programą „InvestEU“. Jos galėtų būti skirtos būsto asociacijoms arba energetinių paslaugų bendrovėms, kurios galėtų vykdyti renovaciją, be kita ko, sudarydamos sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo. Pagrindinis tikslas – nukreipti renovacijos pastangas į didesnius gyvenamuosius kompleksus, kad būtų galima pasinaudoti geresnėmis finansinėmis sąlygomis ir masto ekonomija. Komisija taip pat stengsis pašalinti nacionalines reglamentavimo kliūtis, trukdančias investuoti į energijos vartojimo efektyvumą nuomojamuose ir daugeliui savininkų priklausančiuose pastatuose. Ypatingas dėmesys bus skiriamas socialinio būsto renovacijai siekiant padėti namų ūkiams, kuriems sunku apmokėti sąskaitas už energiją. Taip pat aktualu renovuoti mokyklas ir ligonines, nes lėšos, sutaupytos pagerinus pastatų energinį naudingumą, atiteks švietimo ir visuomenės sveikatos reikmėms.

2.1.5. Spartesnis perėjimas prie tvaraus ir išmaniojo judumo

Transporto sektoriuje susidaro ketvirtadalis viso ES išmetamo šiltnamio efekto sukeliančių dujų kiekio, ir ši dalis vis dar didėja. Siekiant neutralizuoti poveikį klimatui, transporto išmetamų teršalų kiekį iki 2050 m. reikia sumažinti 90 proc. Prie to turės prisidėti visų rūšių – kelių, geležinkelių, aviacijos ir vandens – transportas. Norint, kad transportas būtų tvarus, reikia suteikti pirmenybę naudotojams ir suteikti įperkamesnes, prieinamesnes, sveikesnes ir švaresnes alternatyvas jų dabartiniams judumo įpročiams. 2020 m. Komisija priims tvaraus ir išmaniojo susisiekimo strategiją, kurioje bus išnagrinėtas šis uždavinys ir aptarti visi išmetamųjų teršalų šaltiniai.

Reikia stipraus postūmio daugiarašiam transportui. Tai padidins transporto sistemos veiksmingumą. Didelė dalis iš 75 proc. šiuo metu keliais vežamų vidaus krovinių prioritetine tvarka turėtų būti perkelta vežti geležinkeliais ir vidaus vandenų keliais. Tam

¹⁶ Kaip to reikalaujama Pastatų energinio naudingumo direktyvoje.

¹⁷ Reglamentas (ES) Nr. 305/2011, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros sąlygos ir panaikinama Tarybos direktyva 89/106/EEB.

reikės geresnio geležinkelių ir vidaus vandenų kelių valdymo ir pajėgumų didinimo priemonių – jas Komisija pasiūlys iki 2021 m. Komisija taip pat svarstys galimybę atšaukti pasiūlymą dėl Kombinuoto krovinių vežimo direktyvos persvarstymo¹⁸ ir pateikti naują pasiūlymą, pagal kurį ji taptų veiksminga krovinių vežimo daugiarūšių transportu operacijų, apimančių geležinkelių ir vandens transportą, įskaitant trumpųjų nuotolių jūrų transportą, rėmimo priemone. Aviacijos srityje reikės iš naujo imtis darbo, susijusio su Komisijos pasiūlymo dėl tikrai bendro Europos dangaus priėmimu, nes tai padės gerokai sumažinti aviacijos sektoriuje išmetamą teršalų kiekį.

Vis svarbesnis vaidmuo teks **automatizuotam ir susietajam daugiarūšiam judumui** ir išmaniosioms eismo valdymo sistemoms, kurioms atsirasti sąlygas sudarys skaitmeninimas. ES transporto sistema ir infrastruktūra bus pritaikyta taip, kad jomis naudojantis būtų galima teikti naujas tvaraus judumo paslaugas, kurios gali sumažinti spūstis ir taršą, ypač miestų teritorijose. Komisija savo finansavimo priemonėmis, pavyzdžiui, Europos infrastruktūros tinklų priemone, padės kurti išmaniąsias eismo valdymo sistemas ir paslauginio judumo sprendimus.

Transporto kaina turi atspindėti jo poveikį aplinkai ir sveikatai. Subsidijos iškastiniam kurui turėtų būti panaikintos, todėl, persvarstydama Energijos mokesčių direktyvą, Komisija rūpestingai apsvarstys dabartines mokesčių lengvatas, be kita ko, aviaciniams ir laivų degalams, ir kaip būtų geriausia pašalinti visas spragas. Komisija taip pat siūlys į europinę apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą įtraukti jūrų sektorių ir sumažinti oro vežėjams nemokamai dalijamų ES apyvartinių taršos leidimų skaičių. Tai bus derinama su pasaulinio lygmens veiksmais, visų pirma Tarptautinėje civilinės aviacijos organizacijoje ir Tarptautinėje jūrų organizacijoje. Komisija taip pat dar kartą politiškai apsvarstys, kaip pasiekti, kad kelių apmokestinimas ES būtų veiksmingas. Ji ragina Europos Parlamentą ir Tarybą užtikrinti, kad būtų išlaikytas didelis pradinio Komisijos pasiūlymo dėl Eurovinjetės direktyvos¹⁹ užmojis, ir yra pasirengusi prireikus pasiūlymą atsiimti ir pasiūlyti alternatyvių priemonių.

Tuo pat metu ES turėtų **paspartinti ankstyvą tvarių alternatyviųjų transporto degalų gamybą ir sparčiau rengtis juos naudoti**. Tikimasi, kad iki 2025 m. Europos keliuose atsirastų 13 mln. netaršių ir mažataršių transporto priemonių, kurioms aprūpinti reikės maždaug 1 mln. viešųjų įkrovimo ir degalų papildymo punktų. Komisija remia viešųjų įkrovimo stotelių ir degalų papildymo punktų įrengimą ten, kur vis dar juntamas trūkumas, ypač tolimojo nuotolio kelionių reikmėms ir rečiau apgyvendintose vietovėse, ir tuo tikslu kaip įmanoma greičiau paskelbs naują kvietimą dėl finansavimo. Šie veiksmai papildys nacionaliniu lygmeniu taikomas priemones. Komisija apsvarstys teisėkūros galimybes, kuriomis būtų galima skatinti tvarių alternatyviųjų degalų gamybą ir platesnį naudojimą įvairių rūšių transportui. Komisija taip pat peržiūrės Alternatyviųjų degalų infrastruktūros direktyvą²⁰ ir TEN-T reglamentą, kad būtų sparčiau pradėta eksploatuoti daugiau netaršių ir mažataršių transporto priemonių ir laivų.

Transportas turėtų tapti daug mažiau taršus, ypač miestuose. Kompleksinėmis priemonėmis turėtų būti sprendžiamos išmetamųjų teršalų kiekio, spūsčių miestuose ir viešojo transporto gerinimo problemos. Komisija pasiūlys taikyti griežtesnius išmetamųjų oro teršalų standartus transporto priemonėms su vidaus degimo varikliu.

¹⁸ Pasiūlymas dėl direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 92/106/EEB dėl tam tikrų kombinuoto krovinių vežimo tarp valstybių narių tipų bendrųjų taisyklių nustatymo, COM(2017) 648.

¹⁹ Pasiūlymas dėl direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 1999/62/EB dėl sunkiasvorių krovinių transporto priemonių apmokestinimo už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra, COM (2017) 275.

²⁰ Direktyva 2014/94/ES dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo.

Komisija taip pat pasiūlys iki 2021 m. birželio mėn. persvarstyti teisės aktus dėl lengvųjų automobilių ir furgonų išmetamo CO₂ kiekio standartų, kad būtų aišku, kaip nuo 2025 m. turi būti pereita prie netaršaus judumo. Be to, ji apsvarstys galimybę kelių transportui taikyti europinę prekybos taršos leidimais sistemą papildant esamus ir būsimus transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekio standartus. Ji imsis veiksmų jūrų transporto srityje, be kita ko, reglamentuos taršiausių laivų patekimą į ES uostus ir įpareigos prisišvartavusius laivus naudoti krante gaunamą elektros energiją. Panašiai oro kokybė turėtų būti gerinama šalia oro uostų, sprendžiant lėktuvų ir dėl oro uostų veiklos išmetamų teršalų problemą.

2.1.6. „Nuo ūkio iki stalo“. Sąžiningos, sveikos ir aplinkai palankios maisto sistemos kūrimas

Europos maisto produktai garsėja tuo, kad yra saugūs, maistingi ir aukštos kokybės. Dabar jie taip pat turėtų tapti **pasauliniu tvarumo standartu**. Nors perėjimas prie tvaresnių sistemų prasidėjo, išmaitinti sparčiai gausėjančius pasaulio gyventojus taikant dabartinius gamybos modelius vis dar keblu. Gaminant maistą tebeteršiamas oras, vanduo ir dirvožemis, nyksta biologinė įvairovė, keičiasi klimatas, sunaudojama pernelyg daug gamtos išteklių, o nemaža maisto dalis yra iššvaistoma. Be to, prasta mityba yra viena iš nutukimo ir ligų, pavyzdžiui, vėžio, priežasčių.

Visiems maisto vertės grandinės dalyviams atsiveria naujų galimybių. Naujos technologijos ir moksliniai atradimai, augantis visuomenės sąmoningumas ir didėjanti tvarių maisto produktų paklausa bus naudingi visiems suinteresuotiesiems subjektams. 2020 m. pavasarį Komisija pristatys visus maisto grandinės etapus aprėpiančią strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ ir ta tema inicijuos plačias suinteresuotųjų subjektų diskusijas, kurios padėtų parengti tvaresnę maisto politiką.

Europos ūkininkai ir žvejai yra ypač svarbūs pertvarkos įgyvendintojai. Strategija „Nuo ūkio iki stalo“ stiprins jų pastangas reaguoti į klimato kaitą, saugoti aplinką ir biologinę įvairovę. Šios pastangos bus labiausiai remiamos bendros žemės ūkio ir bendros žuvininkystės politikos priemonėmis kartu užtikrinant deramą ūkininkų, žvejų ir jų šeimų gyvenimą. Komisijos pasiūlymuose dėl 2021–2027 m. bendros žemės ūkio politikos numatyta, kad ne mažiau kaip 40 proc. viso bendros žemės ūkio politikos biudžeto ir ne mažiau kaip 30 proc. Jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo lėšų būtų skirta veiksams klimato kaitos srityje.

Komisija bendradarbiaus su Europos Parlamentu ir Taryba, kad būtų **pasiektas bent toks pasiūlymų užmojis**. Kadangi persvarstytos bendros žemės ūkio politikos įgyvendinimo pradžia greičiausiai bus atidėta iki 2022 m. pradžios, Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, siekdama užtikrinti, kad nacionaliniai strateginiai žemės ūkio planai nuo pat pradžių būtų visiškai to paties užmojo kaip žaliasis kursas ir strategija „Nuo ūkio iki stalo“. Komisija užtikrins, kad šie strateginiai planai būtų vertinami pagal griežtus klimato srities ir aplinkosaugos kriterijus. Pagal šiuos planus turėtų būti taikoma tvari praktika, pavyzdžiui, tikslusis ūkininkavimas, ekologinis ūkininkavimas, agroekologija, agrarinė miškininkystė ir griežtesni gyvūnų gerovės standartai. Taikant priemones, kuriose akcentuojama ne atitiktis reikalavimams, o veiklos rezultatai, pavyzdžiui, ekologinės sistemos, turėtų būti atlyginama ūkininkams už geresnius veiklos rezultatus aplinkos ir klimato atžvilgiu, be kita ko, už anglies dioksido valdymą ir saugojimą dirvožemyje, už geresnį maistinių medžiagų valdymą siekiant pagerinti vandens kokybę ir sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį. Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad būtų plėtojamos tvarių jūros

gėrybių, kaip mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių maisto produktų šaltinio, potencialas.

Strateginiuose planuose turės atsispindėti didesnis užmojis gerokai sumažinti cheminių pesticidų naudojimą ir grėsmę, taip pat trąšų ir antibiotikų naudojimą. Komisija, įsiklausydama į dialogą su suinteresuotaisiais subjektais, nustatys priemones, įskaitant teisėkūros priemones, kurių reikia tam naudojimui sumažinti. Europoje taip pat turi daugėti plotų, kuriuose ūkininkaujama ekologiškai. ES turi ieškoti naujoviškų būdų, kaip apsaugoti derlių nuo kenkėjų ir ligų, ir apsvarstyti galimą naujų novatoriškų metodų vaidmenį gerinant maisto sistemos tvarumą, kartu užtikrindama, kad jie būtų saugūs.

Strategija „Nuo ūkio iki stalo“ taip pat padės kurti žiedinę ekonomiką. Ja bus siekiama sumažinti maisto perdirbimo ir mažmeninės prekybos sektorių poveikį aplinkai imantis veiksmų transporto, sandėliavimo, pakavimo ir maisto atliekų srityse. Be kita ko, bus kovojama su sukčiavimu maisto produktų srityje, pavyzdžiui, bus stiprinami ES lygmens vykdymo užtikrinimo ir tyrimo gebėjimai, ir prasidės procesas, kuriuo siekiama nustatyti naujus novatoriškus maisto ir pašarų produktus, pavyzdžiui, iš dumblių gaminamas jūros gėrybes.

Galiausiai, strategija „Nuo ūkio iki stalo“ bus siekiama **skatinti tvarų maisto vartojimą ir propaguoti visiems įperkamą sveiką maistą.** Į ES rinkas neleidžiama importuoti maisto produktų, kurie neatitinka atitinkamų ES aplinkosaugos standartų. Komisija pasiūlys veiksmų, kurie padėtų vartotojams pasirinkti sveiką ir tvarią mitybą ir sumažinti maisto švaistymą. Komisija išnagrinės naujus būdus, kaip geriau informuoti vartotojus, be kita ko, skaitmeninėmis priemonėmis, apie maisto produkto kilmę, maistinę vertę ir aplinkosauginį pėdsaką. Strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ taip pat bus pateikta pasiūlymų, kaip pagerinti ūkininkų padėtį vertės grandinėje.

2.1.7. Ekosistemų ir biologinės įvairovės išsaugojimas ir atkūrimas

Ekosistemos mus aprūpina tokiais esminiais dalykais kaip maistas, gėlas vanduo, švarus oras ir pastogė. Jos padeda švelninti gaivalinių nelaimių padarinius, kovoti su kenkėjais ir ligomis, reguliuoti klimatą. Tačiau ES nepavyksta pasiekti kelių svarbiausių savo 2020 m. aplinkosaugos tikslų, kaip antai pagal Biologinės įvairovės konvenciją prisiimtų Aičio tikslų. Vis dėlto ES ir jos partneriai pasaulyje privalo sustabdyti biologinės įvairovės nykimą. Iš Tarpvyriausybinės mokslinės politinės biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos 2019 m. visuotinio vertinimo ataskaitos²¹ matyti, kad biologinė įvairovė nyksta visame pasaulyje ir kad jos nykimą visų pirma lemia žemės ir jūros naudojimo pokyčiai, tiesioginis gamtos išteklių naudojimas ir – trečias pagal svarbą biologinės įvairovės nykimo veiksnys – klimato kaita.

2020 m. spalio mėn. Kunminge (Kinija) įvyksianti **Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencija** – proga pasaulio valstybėms susitarti dėl tvirtos visuotinės sistemos, kurią taikydamos jos sustabdytų biologinės įvairovės nykimą. Siekdama užtikrinti, kad ES atliktų esminį vaidmenį, Komisija **iki 2020 m. kovo mėn. pristatys Biologinės įvairovės strategiją**, o 2021 m. pasiūlys konkrečių veiksmų. Strategijoje bus išdėstyta ES pozicija, kurios ji laikysis Šalių konferencijoje ir kuri apims pasaulinius biologinės įvairovės apsaugos tikslus, taip pat įsipareigojimai šalinti pagrindines biologinės įvairovės nykimo priežastis ES, pagrįsti išmatuojamais uždaviniais, kuriuos įgyvendinant bus šalinamos pagrindinės biologinės įvairovės nykimo priežastys.

²¹ <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

Biologinės įvairovės strategijoje bus nurodytos konkrečios priemonės šiems uždaviniams įgyvendinti. Uždaviniai galėtų būti kiekybiniai, pavyzdžiui, toliau plečiant tinklą „Natura 2000“ padidinti saugomų žemės ir jūros teritorijų, kurioms būdinga didelė biologinė įvairovė, bendrą plotą. Be to, valstybės narės turėtų stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, kad tinklo „Natura 2000“ teritorijas apsaugotų ir atkurtų veiksmingiau. Komisija išsiaiškins, kokios priemonės, įskaitant teisėkūros, padėtų valstybėms narėms pagerinti ir atkurti gerą pažeistų ekosistemų, įskaitant tas, kuriose sukaupta daug anglies, ekologinę būklę. Biologinės įvairovės strategijoje taip pat bus pateikta pasiūlymų, kaip Europos miestus padaryti žalesnius ir juose padidinti biologinę įvairovę. Komisija apsvarstys galimybę parengti gamtos atkūrimo planą ir tai, kokiomis finansavimo priemonėmis ji galėtų padėti valstybėms narėms pasiekti šį tikslą.

Visų sričių ES politika turėtų prisidėti prie Europos gamtinio kapitalo išsaugojimo ir atkūrimo²². 2.1.6 skirsnyje aptariama strategija „Nuo lauko iki stalo“ bus sprendžiamas pesticidų ir trąšų naudojimo žemės ūkyje klausimas. Pagal bendrą žuvininkystės politiką bus ir toliau siekiama sumažinti galimą neigiamą žvejybos poveikį ekosistemoms, ypač pažeidžiamuose rajonuose. Komisija taip pat prisidės prie to, kad saugomos jūrų teritorijos būtų labiau susietos ir gerai valdomos.

Dėl klimato kaitos vis labiau kenčia miškų ekosistemos. Norėdama neutralizuoti poveikį klimatui ir užtikrinti sveiką aplinką, ES turi ne tik didinti miško plotų skaičių, bet ir gerinti jų kokybę. Tvariai atkuriant ir įveisiant miškus, taip pat atgaivinant nualintus miškus galima padidinti sugeriamo CO₂ kiekį, padaryti miškus atsparesnius ir puoselėti žiedinę bioekonomiką. Remdamasi 2030 m. biologinės įvairovės strategija Komisija parengs naują ES miškų strategiją – ji apims visą miško ciklą ir joje bus propaguojamos gausios miškų teikiamos paslaugos.

Pagrindiniai naujosios ES miškų strategijos tikslai bus Europoje efektyviai įvesti miškus, juos išsaugoti ir atkurti. Taip, visapusiškai laikantis biologinei įvairovei palankių ekologinių principų, bus didinamas sugeriamo CO₂ kiekis, mažinamas miškų gaisrų skaičius bei mastas ir puoselėjama bioekonomika. Pagal bendrą žemės ūkio politiką rengiami nacionaliniai strateginiai planai turėtų miškų valdytojus skatinti tvariai saugoti, auginti ir tvarkyti miškus. Remdamasi komunikatu „ES veiksmų, kuriais siekiama apsaugoti ir atkurti pasaulio miškus, stiprinimas“²³ Komisija imsis reguliavimo ir kitų priemonių, kad paskatintų naudoti tokius importuojamus produktus ir vertės grandines, kuriais neprisidedama prie miškų naikinimo ir alinimo.

Siekiant sumažinti įvairialypę ES žemės ištekliams tenkančią naštą ir kovoti su klimato kaita, **pagrindinis vaidmuo teks tvariai mėlynajai ekonomikai.** Vis labiau pripažįstama, kad švelninant klimato kaitą ir prie jos prisitaikant svarbus vaidmuo tenka vandenynams. Vandenynų sektorius gali prisidėti geriau naudodamas vandens ir jūrų išteklius, taip pat, pavyzdžiui, skatindamas gaminti ir naudoti naujus baltymų šaltinius, galinčius palengvinti neigiamą poveikį žemės ūkio paskirties žemei. Apskritai, ieškant ilgalaikių klimato kaitos problemos sprendimų turi būti skiriama daugiau dėmesio gamtos procesais pagrįstiems sprendimams, įskaitant geros būklės ir atsparias jūras bei vandenynus. Komisija išnagrinės Tarptautinės klimato kaitos komisijos specialiosios ataskaitos dėl vandenynų²⁴ išvadas ir pasiūlys jūrų srities priemonių. Tarp jų bus tvaresnio jūrų erdvės valdymo priemonių, kuriomis visų pirma bus siekiama padėti

²² ES gairės SWD (2019) 305 *FINAL* „ES gairės dėl ekosistemų ir jų teikiamų paslaugų integravimo į sprendimų priėmimo procesą“.

²³ COM(2019) 352 *final*.

²⁴ „Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate“ („Specialioji ataskaita dėl vandenyno ir kriosferos keičiantis klimatui“).

geriau išnaudoti didėjančią jūroje slypinčią atsinaujinančiosios energijos potencialą. Komisija taip pat visiškai netoleruos neteisėtai, nedeklaruojamos ir neregamentuojamos žvejybos. 2020 m. Portugalijoje vyksiančioje Jungtinių Tautų konferencijoje dėl vandenynų ES turės galimybę pabrėžti su vandenynais susijusių veiksmų svarbą.

2.1.8. Nulinės taršos tikslas – kad aplinkoje nebūtų toksinių medžiagų

Norint sukurti aplinką be toksinių medžiagų, reikia imtis daugiau veiksmų, kuriais būtų užkirstas kelias taršai, taip pat taršos likvidavimo ir taisomųjų priemonių. Norėdama apsaugoti Europos piliečius ir ekosistemas, ES turi geriau stebėti oro, vandens, dirvožemio ir vartojimo prekių taršą, apie ją pranešti, užkirsti jai kelią ir ištaisyti jos padarytą žalą. Tam ES ir valstybės narės turės sistemingiau žvelgti į visų sričių politiką bei taisykles. **Siekdama spręsti šias tarpusavyje susijusias problemas, 2021 m. Komisija priims nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos veiksmų planą.**

Turi būti atkurtos natūralios požeminio ir paviršinio vandens funkcijos. Jos būtinos norint išsaugoti ir atkurti ežerų, upių, šlapynių ir upių žiočių biologinę įvairovę ir mažinti potvynių daromą žalą ar apskritai jų išvengti. Įgyvendinant strategiją „Nuo lauko iki stalo“ bus mažinama tarša perteklinėmis maistinėmis medžiagomis. Be to, Komisija pasiūlys priemonių, skirtų kovoti su tarša, kurią sukelia nuotėkis miestuose ir nauji arba ypač žalingi taršos šaltiniai, pavyzdžiui, mikroplastikai ir cheminės medžiagos, kaip antai vaistai. Taip pat reikia spręsti suminio įvairių teršalų poveikio klausimą.

Komisija remsis patirtimi, įgyta vertinant galiojančius oro kokybės teisės aktus²⁵. Siekdama padėti vietos valdžios institucijoms užtikrinti, kad gyventojai kvėpuotų švaresniu oru, ji taip pat pasiūlys sugriežtinti nuostatas dėl stebėsenos²⁶, modeliavimo ir oro kokybės planų. Visų pirma Komisija pasiūlys peržiūrėti oro kokybės standartus siekiant juos labiau suderinti su Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijomis.

Komisija peržiūrės ES priemones, skirtas didelių pramoninių įrenginių keliamos taršos problemai spręsti. Ji išnagrinės šių teisės aktų taikymą pavieniams sektoriams ir galimybes juos visiškai suderinti su klimato, energetikos ir žiedinės ekonomikos politika. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, taip pat sieks gerinti pramoninių avarijų prevenciją.

Siekdama užtikrinti, kad aplinkoje nebūtų toksinių medžiagų, Komisija pateiks cheminių medžiagų tvarumo strategiją. Ji ne tik padės geriau apsaugoti piliečius ir aplinką nuo pavojingųjų cheminių medžiagų, bet ir plėtoti inovacijas, padėsiančias sukurti saugių ir tvarių alternatyvų. Visi subjektai, įskaitant pramonės subjektus, turėtų bendradarbiauti siekdami geresnės sveikatos ir aplinkos apsaugos bei didesnio konkurencingumo pasaulyje. Tai galima pasiekti paprastinant ir stiprinant teisės aktų sistemą. Komisija apsvartys, kaip geriau panaudoti ES agentūras ir mokslo įstaigas siekiant pereiti prie proceso „viena medžiaga – vienas vertinimas“ ir užtikrinti, kad su cheminėmis medžiagomis susijusių veiksmų prioritetai būtų nustatomi skaidriau. Kartu reglamentavimo sistemoje turės būti sparčiai atsižvelgta į rizikos, kurią kelia endokrininė sistema ardančios medžiagos, produktuose (taip pat ir importuojamuose) esančios pavojingosios medžiagos, įvairių cheminių medžiagų deriniai ir labai patvarios cheminės medžiagos, mokslinius įrodymus.

²⁵ Aplinkos oro kokybės direktyvų tinkamumo patikra, SWD (2019) 427.

²⁶ Be kita ko, pasinaudojant naujomis skaitmeninio teikiamomis stebėsenos galimybėmis.

2.2. Tvarumo aspektas turi būti įtrauktas į visas ES politikos sritis

2.2.1. Žaliojo finansavimas, žaliosios investicijos ir teisinga pertvarka

Europos žaliojo kurso užmojui įgyvendinti reikės didelių investicijų. Komisija apskaičiavo, kad norint pasiekti dabartinius 2030 m. klimato ir energetikos tikslus kasmet papildomai reikės 260 mlrd. EUR investicijų²⁷, t. y. apie 1,5 proc. 2018 m. BVP²⁸. Be to, ši investicijų srautą reikės išlaikyti ir vėliau. Atsižvelgiant į investicijų poreikio mastą reikės sutelkti ne tik viešojo, bet ir privačiojo sektoriaus lėšas.

Siekdama patenkinti papildomo finansavimo poreikį **Komisija pristatys Tvarios Europos investicijų planą.** Jis apims tikslinį finansavimą tvarioms investicijoms remti ir pasiūlymus, kaip sukurti geresnę sistemą, atveriančią galimybių žaliosioms investicijoms. Sykiu jis bus nepamainomas siekiant parengti tvarių projektų srautą. Techninė pagalba ir konsultavimo paslaugos padės projektų vykdytojams atrinkti ir parengti projektus bei pasinaudoti finansavimo šaltiniais.

ES biudžetas atliks svarbų vaidmenį. Komisija pasiūlė 25 proc. tikslą klimato aspektui integruoti į visas ES programas. ES biudžetas taip pat padės pasiekti su klimato kaita susijusius tikslus pajamų atžvilgiu. Komisija pasiūlė naujus pajamų srautus (nuosavus išteklius): vienas iš jų grindžiamas neperdirbtomis plastikinių pakuočių atliekomis, o kitas pajamų srautas galėtų būti 20 proc. pajamų, gautų iš ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos aukcionų, skyrimas į ES biudžetą.

Bent 30 proc. fondo „InvestEU“ lėšų bus skirta kovai su klimato kaita. Be to, bus atliekamas projektų tvarumo patikrinimas – bus tikrinama, kiek jie padeda siekti klimato, aplinkos ir socialinių tikslų. „InvestEU“ taip pat suteikia valstybėms narėms galimybę pasinaudoti ES biudžeto garantija, pvz., savo teritorijose ir regionuose įgyvendinant su klimatu susijusius sanglaudos politikos tikslus. Be to, „InvestEU“ stiprina bendradarbiavimą su nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais ir įstaigomis – tai gali juos paskatinti savo veiklą apskritai padaryti žalesnę ir taip lengviau siekti ES politikos tikslų. Persvarstydama ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą Komisija taip pat persvarstys Inovacijų ir Modernizavimo fondų, kurie nėra finansuojami iš ilgalaikio ES biudžeto, vaidmenį. Šio persvarstymo tikslas bus sustiprinti jų vaidmenį ir užtikrinti, kad jie veiksmingiau prisidėtų prie novatoriškų ir poveikio klimatui nedarančių sprendimų diegimo visoje ES. Persvarstant ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą taip pat bus apsvarstyta galimybė į ES biudžetą skirti papildomų parduodant apyvartinius taršos leidimus gaunamų pajamų ir taip skirti daugiau lėšų teisingai pertvarkai finansuoti.

Komisija taip pat bendradarbiaus su Europos investicijų banko (EIB) grupe, nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais ir įstaigomis, taip pat su kitomis tarptautinėmis finansų įstaigomis. EIB užsibrėžė tikslą iki 2025 m. padvigubinti klimato srities tikslą nuo 25 iki 50 proc. ir taip tapo Europos klimato banku.

Siekdama, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje, Komisija pasiūlys pagal Tvarios Europos investicijų planą sukurti Teisingos pertvarkos mechanizmą, įskaitant

²⁷ Komunikatas „Vienybė įgyvendinant energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmus. Dedamas sėkmingo perėjimo prie švarios energetikos pagrindas“, COM(2019) 285.

²⁸ Šie skaičiavimai yra atsargūs, nes juose neatsižvelgiama į tam tikras investicijas, kurių reikės norint prisitaikyti prie klimato kaitos ar spręsti kitus aplinkos uždavinius, pavyzdžiui, susijusius su biologine įvairove. Juose taip pat neatsižvelgiama į viešąsias investicijas, kurių reikės socialinėms pertvarkos išlaidoms padengti, ir į nuostolius, patirsimus dėl neveiklumo.

Teisingos pertvarkos fondą. Pertvarka gali būti sėkminga tik jei ji bus teisinga ir įtrauki. Pažeidžiamiausi asmenys labiausiai nukentčia nuo klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo. Sykiu pertvarka lems didelius struktūrinius verslo modelių, gebėjimų poreikių ir santykinų kainų pokyčius. Skirtingomis socialinėmis ir geografinėmis sąlygomis gyvenantys piliečiai patirs skirtingą poveikį. Ne visos valstybės narės, regionai ir miestai pradės pertvarką nuo to paties taško ir ne visi bus vienodai pajėgūs reaguoti. Šioms problemoms spręsti reikia tvirto politinio atsako visais lygmenimis.

Teisingos pertvarkos mechanizmas bus labiausiai orientuotas į regionus ir sektorius, patiriančius didžiausią pertvarkos poveikį, pavyzdžiui, dėl jų priklausomybės nuo iškastinio kuro ar nuo daug anglies dioksido išskiriančių procesų. Privatiesiems ir viešiesiems ištekliams pritraukti bus naudojamos ES biudžeto ir EIB grupės teikiamais finansavimo šaltiniais. Parama bus susieta su skatinimu pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitos poveikiui atsparios veiklos. Mechanizmo tikslas taip pat bus apsaugoti piliečius ir darbuotojus, kurie dėl pertvarkos taps ypač pažeidžiami: jiems bus sudaromos galimybės pasinaudoti perkvalifikavimo programomis, atsiras naujų darbo vietų naujuose ekonomikos sektoriuose ar bus padedama didinti būstų energijos vartojimo efektyvumą. Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir regionais siekdama padėti jiems parengti teritorinius pertvarkos planus.

Šis mechanizmas papildys nemenką ES biudžeto įnašą, paskirstomą per visas tiesiogiai su pertvarka susijusias programas ir kitus fondus, kaip antai Europos regioninės plėtros fondą ir „Europos socialinį fondą +“.

Ieškodama būdų patenkinti ilgalaikius pertvarkos finansavimo poreikius, Komisija, įgyvendindama Tvarios Europos investicijų planą, toliau kartu su atitinkamais partneriais ieškos papildomų finansavimo šaltinių ir novatoriškų naudojimosi jais būdų.

Būtinybė užtikrinti socialiai teisingą pertvarką taip pat turi atsispindėti ES ir nacionalinio lygmens politikoje. Tai apima investicijas, kurių reikia norint pasiūlyti įperkamus sprendimus tiems, kuriuos paveiks anglies dioksido kainodaros politika: tai galėtų būti, pavyzdžiui, su viešuoju transportu susiję sprendimai, taip pat priemonės, skirtos energijos nepritekliaus problemai spręsti ir perkvalifikavimui propaguoti. Kaip rodo diskusijos dėl įvairių transporto rūšių apmokestinimo, klimato ir aplinkos politikos nuoseklumas ir kompleksinis požiūris dažnai yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti, kad ji būtų laikoma sąžininga. Aktyvus įmonių ir jų darbuotojų socialinis dialogas padeda numatyti ir sėkmingai valdyti pokyčius. Europos makroekonominės politikos koordinavimo semestro procesas padės formuoti nacionalinę politiką šiais klausimais.

Labai svarbus žaliosios pertvarkos finansavimo vaidmuo teks privačiajam sektoriui. Siekiant finansų ir kapitalo srautus nukreipti į žaliąsias investicijas ir išvengti turto nuvertėjimo, reikalingi ilgalaikiai signalai. 2020 m. trečiąją ketvirtį Komisija pristatys atnaujintą tvaraus finansavimo strategiją, kurioje bus skiriamas dėmesys keletui veiksmų.

Pirma, strategija sustiprins tvarių investicijų pagrindą. Todėl reikės, kad Europos Parlamentas ir Taryba patvirtintų aplinkos atžvilgiu tvarios veiklos klasifikavimo taksonomiją. Tvarumo aspektas turėtų būti toliau integruojamas į įmonių valdymą: daugelis įmonių vis dar pernelyg daug dėmesio skiria trumpalaikiams finansiniams veiklos rezultatams, palyginti su jų ilgalaikio vystymosi ir tvarumo aspektais. Be to, bendrovės ir finansų įstaigos turės labiau atskleisti su klimato ir aplinkos aspektais susijusius duomenis, kad investuotojai būtų visapusiškai informuoti apie savo investicijų tvarumą. Šiuo tikslu Komisija peržiūrės Nefinansinės informacijos teikimo direktyvą.

Siekdama užtikrinti, kad aplinkai keliama rizika ir jos švelninimo galimybės būtų tinkamai valdomos, bei sumažinti susijusias sandorių sąnaudas, Komisija taip pat padės įmonėms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams standartizuoti gamtinio kapitalo apskaitos metodus tiek ES, tiek tarptautiniu mastu.

Antra, investuotojams ir įmonėms bus suteikta daugiau galimybių: jie galės lengviau sužinoti, kurios investicijos yra tvarios, ir įsitikinti jų patikimumu. Tai būtų galima padaryti aiškiai ženklinant mažmeninius investicinius produktus ir parengiant ES žaliųjų obligacijų standartą, kuris sudarytų sąlygas tvariai investuoti patogiausiu būdu.

Trečia, su klimatu ir aplinka susijusi rizika bus valdoma ir integruojama į finansų sistemą. Tai reiškia, kad tokia rizika bus geriau integruojama į ES rizikos ribojimo sistemą ir bus įvertinta, ar esami kapitalo reikalavimai yra tinkami taikyti žaliajam turtui. Taip pat išnagrinėsime, kaip mūsų finansų sistema gali padėti didinti atsparumą su klimatu ir aplinka susijusiai rizikai, visų pirma gaivalinių nelaimių keliamai fizinei rizikai ir žalai.

2.2.2. Nacionalinių biudžetų žalinimas ir tinkami kainų signalai

Prie pertvarkos itin daug gali prisidėti nacionaliniai biudžetai. Daugiau naudojantis žaliojo biudžeto sudarymo priemonėmis viešosios investicijos, vartojimas ir apmokestinimas bus perorientuojami nuo žalingų subsidijų į žaliuosius prioritetus. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, sieks patikrinti ir palyginti žaliojo biudžeto sudarymo praktiką. Todėl bus lengviau įvertinti, koku mastu metiniuose biudžetuose ir vidutinės trukmės fiskaliniuose planuose atsižvelgiama į aplinkos aspektus ir susijusią riziką, ir mokytis iš geriausios praktikos pavyzdžių. Persvarstant Europos ekonomikos valdymo sistemą bus atsižvelgta į žaliąsias viešąsias investicijas kaip viešųjų finansų kokybės aspektą. Tai suteiks peno diskusijoms, kaip patobulinti ES fiskalinį valdymą. Diskusijų rezultatais bus remiamasi nusprendus imtis veiksmų ateityje, įskaitant tai, kaip traktuoti žaliąsias investicijas ES fiskalinėje taisyklėse kartu išsaugant apsaugos nuo rizikos skolos tvarumui priemones.

Gerai parengtos mokesčių reformos gali padidinti ekonomikos augimą ir atsparumą sukrėtimams, susijusiems su klimato kaita, taip pat prisidėti prie teisingesnės visuomenės ir teisingos pertvarkos. Jos atlieka tiesioginį vaidmenį – siunčia tinkamus kainų signalus ir tinkamai skatina gamintojus, naudotojus ir vartotojus tvariai elgtis. Europos žaliasis kursas paskatins nacionaliniu lygmeniu vykdyti plataus masto mokesčių reformas, kuriomis bus panaikintos subsidijos iškastiniam kurui, mokesčių našta nuo darbo jėgos bus perkelta ant teršėjų pečių ir bus skiriamas dėmesys socialiniams aspektams. Turime užtikrinti, kad būtų nedelsiant priimtas šiuo metu Taryboje svarstomas Komisijos pasiūlymas dėl pridėtinės vertės mokesčio (PVM) tarifų, kad valstybės narės galėtų, atsižvelgdamos į išaugusius aplinkosaugos užmojus, tikslingiau taikyti PVM tarifus, pavyzdžiui, kad paskatintų auginti ekologiškus vaisius ir daržoves.

Šiuo metu atliekami susijusių sričių, tarp jų ir aplinkos bei energetikos sričių, valstybės pagalbos gairių vertinimai. Iki 2021 m. tos gairės bus peržiūrėtos atsižvelgiant į Europos žaliojo kurso politikos tikslus. Jos padės ekonomiškai efektyviai neutralizuoti poveikį klimatui iki 2050 m. ir laipsniškai atsisakyti iškastinio kuro, visų pirma taršiausio, užtikrindamos vienodas sąlygas vidaus rinkoje. Šios peržiūros taip pat yra puiki galimybė šalinti rinkos kliūtis, trukdančias diegti švairius produktus.

2.2.3. Mokslinių tyrimų sutelkimas ir skatinimas kurti inovacijas

Siekiant Europos žaliojo kurso tikslų itin svarbios naujos technologijos, tvarūs sprendimai ir ardamosios inovacijos. Kad išlaikytų savo konkurencinį pranašumą švarių technologijų srityje, ES turi gerokai padidinti naujų technologijų plataus masto diegimą ir demonstravimą visuose sektoriuose ir visoje bendrojoje rinkoje, taip sukurdamą naujas novatoriškas vertės grandines. Su šiuo uždaviniu atskiros valstybės narės nebus pajėgios susidoroti. Programa „Europos horizontas“, įgyvendinama sinergiškai su kitomis ES programomis, atliks pagrindinį vaidmenį pritraukiant nacionalinių viešųjų ir privačiųjų investicijų. Bent 35 proc. programos „Europos horizontas“ biudžeto bus skirta naujiems su klimatu susijusiems sprendimams, padėsiantiems įgyvendinti žaliojo kurso politiką, finansuoti.

Visos įvairios pagal programą „Europos horizontas“ finansuojamos priemonės bus naudojamos reikiamiems moksliniams tyrimams ir inovacijoms remti. Keturi žaliojo kurso uždaviniai padės įgyvendinti plataus masto pokyčius tokiose srityse kaip prisitaikymas prie klimato kaitos, vandenynai, miestai ir dirvožemis. Tie uždaviniai bus įgyvendinami suburiant įvairius suinteresuotuosius subjektus, įskaitant regionus ir piliečius. Sudarant partnerystes su pramonės sektoriumi ir valstybėmis narėmis bus remiami transporto, įskaitant baterijas ir švarų vandenilį, plieno gamybos, dėl kurios išmetama mažai anglies dioksido, žiedinių biosektorių ir apstatytos aplinkos sričių moksliniai tyrimai ir inovacijos. Europos inovacijos ir technologijos instituto kuruojamos žinių ir inovacijų bendruomenės toliau skatins aukštojo mokslo institucijų, mokslinių tyrimų organizacijų ir įmonių bendradarbiavimą klimato kaitos, tvariosios energetikos, ateities maisto ir pažangaus, netaršaus ir integruoto miesto transporto srityse. Europos inovacijų taryba skirs finansavimą, investicijas į nuosavą kapitalą ir teiks verslo spartinimo paslaugas didelį potencialą turintiems startuoliams ir MVĮ, kad jie vykdytų žaliojo kurso politiką atitinkančias proveržio inovacijas, kurias būtų galima sparčiai išplėtoti pasaulinėse rinkose.

Įprastų veiklos modelių nepakaks. Daugiau dėmesio skiriant bandymams ir siejant įvairius sektorius bei disciplinas ES mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkė bus įgyvendinama vadovaujantis sisteminiu požiūriu, reikalingu žaliojo kurso tikslams pasiekti. Į tvaresnės ateities kūrimą įgyvendinant programą „Europos horizontas“ taip pat bus įtraukiamos vietos bendruomenės – bus vykdomos iniciatyvos, kuriose bus siekiama suderinti visuomenės entuziazmą ir technologijų naujoves.

Duomenimis grindžiamų inovacijų pagrindas – prieinami ir sąveikūs duomenys. Šiuos duomenis derinant su skaitmenine infrastruktūra (pvz., superkompiuteriais, debesija, itin sparčiais tinklais) ir dirbtiniu intelektu atsiveria galimybės priimti duomenimis grindžiamus sprendimus ir geriau suprasti aplinkos problemas bei jas įveikti. Komisija rems veiklą, kuria siekiama skaitmeninės transformacijos teikiamą naudą optimaliai išnaudoti ekologinės pertvarkos reikmėms. Neatidėliotinas prioritetas bus stiprinti ES gebėjimą prognozuoti ir valdyti ekologines katastrofas. Šiuo tikslu Komisija sutelks Europos mokslo ir pramonės specialistus, kad jie sukurtų labai tikslų skaitmeninį Žemės modelį.

2.2.4. Švietimo ir mokymo įtraukimas

Mokyklos, mokymo įstaigos ir universitetai turi puikių galimybių bendrauti su mokiniais, tėvais ir platesne bendruomene apie tai, kokių pokyčių reikia norint, kad pertvarka būtų sėkminga. Komisija parengs Europos kompetencijos sistemą,

padėsiančią plėtoti ir vertinti su klimato kaita ir darniu vystymusi susijusias žinias, įgūdžius ir požiūrį. Ji taip pat teiks pagalbinių medžiagų ir sudarys sąlygas keistis gerąja patirtimi ES mokytojų mokymo programų tinkluose.

Komisija jau kurį laiką siekia naujais finansiniais ištekliais padėti valstybėms narėms mokyklų pastatus ir veiklą padaryti tvaresnius. Ji sustiprino bendradarbiavimą su Europos investicijų banku ir sustiprino struktūrinių fondų ir naujų finansinių priemonių sąsajas, kad 2020 m. būtų galima pritraukti 3 mlrd. EUR investicijų į mokyklų infrastruktūrą.

Norint pajusti ekologinės pertvarkos teikiamą naudą būtina, kad darbuotojai aktyviai persikvalifikuotų ir keltų savo kvalifikaciją. Pasiūlytas „Europos socialinis fondas +“ atliks svarbų vaidmenį padėdamas Europos darbo jėgai įgyti įgūdžių, kurių reikia norint pereiti iš nuosmukį patiriančių sektorių į augančius sektorius ir prisitaikyti prie naujų procesų. Siekiant padidinti galimybes įsidarbinti žaliajoje ekonomikoje, bus atnaujinta Įgūdžių darbotvarkė ir Jaunimo garantijų iniciatyva.

2.2.5. Žalioji priesaika – nepakenkti

Visi ES veiksmai ir politika turėtų būti sutelkti tam, kad padėtų ES sėkmingai ir socialiai teisingai pereiti prie tvarios ateities. Tuo tikslu galima patikimai remtis Komisijos geresnio reglamentavimo priemonėmis. Poveikio vertinimai, grindžiami viešomis konsultacijomis, poveikio aplinkai ir socialinio bei ekonominio poveikio nustatymu, analize, kuria siekiama nustatyti poveikį MVĮ ir tai, ar siūloma politika skatins ar slopins inovacijas, padeda priimti veiksmingus politinius sprendimus mažiausiomis sąnaudomis ir laikantis žaliojo kurso politikos tikslų. Be to, atliekant vertinimus sistemingai išnagrinėjamas galiojančių teisės aktų ir naujų prioritetų suderinamumas.

Komisija ragina suinteresuotuosius subjektus per esamas platformas²⁹ siūlyti, kaip supaprastinti teisės aktus, ir nurodyti probleminius atvejus – tai padės jai nustatyti galiojančių teisės aktų nenuoseklumą ir jį ištaisyti. Į šiuos pasiūlymus Komisija atsižvelgs rengdama vertinimus, poveikio vertinimus ir pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais bus įgyvendinama Europos žaliojo kurso politika.

Be to, remdamasi neseniai atlikto geresnio reglamentavimo politikos vertinimo rezultatais, Komisija **patobulins geresnio reglamentavimo gaires ir pagalbines priemones, kad jos padėtų geriau spręsti tvarumo ir inovacijų klausimus.** Tikslas – užtikrinti, kad visų žaliojo kurso iniciatyvų tikslai būtų pasiekti kuo veiksmingiau ir kuo mažiau apsunkinant, o visos kitos ES iniciatyvos atitiktų žaliąją priesaiką nepakenkti. Todėl prie visų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir deleguotųjų aktų pridedamame aiškinamajame memorandume bus specialus skirsnis, kuriame bus paaiškinta, kaip įgyvendinant konkrečią iniciatyvą bus laikomasi šio principo.

3. ES – PASAULIO LYDERĖ

Pasaulinės klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo problemos turi būti sprendžiamos pasauliniu mastu. ES ir toliau visame pasaulyje propaguos plataus užmojo aplinkos, klimato ir energetikos politiką bei ją vykdys. Ji išplėtos tvirtesnė

²⁹ Interneto svetainė „Išsakykite savo nuomonę – palengvinkite našta“, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/lighten-load_lt.

žaliojo kurso diplomatiją, kurios pagrindinis tikslas bus įtikinti kitus prisidėti prie darnesnio vystymosi propagavimo ir jiems padėti. Rodydama patikimą pavyzdį ir imdamasi atitinkamos diplomatijos, prekybos politikos, paramos vystymuisi ir kitų išorės politikos priemonių, ES gali veiksmingai kovoti su klimato kaita. Komisija ir vyriausiasis įgaliojtinis glaudžiai bendradarbiaus su valstybėmis narėmis siekdami pasinaudoti visais dvišaliais ir daugiašaliais diplomatiniais kanalais, įskaitant Jungtines Tautas, G 7, G 20, Pasaulio prekybos organizaciją ir kitus atitinkamus tarptautinius forumus.

ES toliau sieks užtikrinti, kad Paryžiaus susitarimas išliktų nepamainoma daugiašalė kovos su klimato kaita sistema. Mažėjant ES išmetamųjų teršalų daliai pasaulyje, labai svarbu, kad kiti regionai imtųsi analogiškų veiksmų ir dėtų daugiau pastangų – tik tuomet pasaulinį klimato iššūkį bus galima spręsti prasmingai. Ateinančiais mėnesiais diskusijos dėl klimato srities užmojų suintensyvės, nes, kaip numatyta Paryžiaus susitarime, ateina laikas reguliariam bendros pažangos vertinimui ir informacijos atnaujinimui. 2020 m. Glazge įvyksianti Šalių konferencija bus svarbi tarpinė stotelė prieš bendrą padėties įvertinimą 2023 m. Joje bus vertinama pažanga siekiant ilgalaikių tikslų. Akivaizdu, kad dabartinis pasaulinis užmojis yra nepakankamas³⁰. ES aktyviau bendraus su visais partneriais siekdama padidinti kolektyvines pastangas ir padėti jiems persvarstyti bei įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus bei parengti plataus užmojo ilgalaikes strategijas. Tai bus grindžiama didesniais pačios ES užmojais, kaip nurodyta 2 skirsnyje.

Tuo pat metu ES stiprins dvišalį bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis ir prireikus ras naujų bendradarbiavimo formų. ES toliau bendraus su G 20 šalimis, bendrai išmetančiomis 80 proc. pasaulio išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Skatinant tarptautinius partnerius aktyviau imtis kovos su klimato kaita veiksmų turi būti taikomos prie skirtingų aplinkybių ir vietos poreikių priderintos geografinės strategijos, pavyzdžiui, dabartiniams ir būsimiems didiesiems teršėjams, mažiausiai išsivysčiusioms šalims, mažoms besivystančioms salų valstybėms taikytinos skirtingos strategijos. **Be to, ES drauge su pasauliniais partneriais kuria tarptautines anglies dioksido rinkas** – tai vienas iš pagrindinių būdų klimato srities veiksmus paskatinti ekonominėmis priemonėmis.

ES skirs daug dėmesio paramai savo artimiausiems kaimynams. Europos ekologinė pertvarka bus visiškai veiksminga tik jei jos artimiausi kaimynai taip pat imsis efektyvių veiksmų. Šiuo metu rengiama Vakarų Balkanų žalioji darbotvarkė. Komisija ir vyriausiasis įgaliojtinis taip pat ketina megzti tvirtas partnerystes aplinkos, energetikos ir klimato srityse su pietinėmis kaimyninėmis šalimis ir Rytų partnerystės šalimis.

Per 2020 m. įvyksiančius ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimus Pekine ir Leipcige bus galimybė sustiprinti ES ir Kinijos partnerystę klimato ir aplinkos klausimais, visų pirma rengiantis **Biologinės įvairovės konferencijai Kunminge** ir Šalių konferencijai Glazge.

Klimato ir aplinkos klausimai taip pat turėtų tapti svarbiomis Europos ir Afrikos žemynų santykių temomis **būsimoje visapusėje ES ir Afrikos strategijoje** ir 2020 m. ES ir Afrikos Sąjungos aukščiausiojo lygio susitikime. Visų pirma įgyvendinant Afrikos ir Europos tvarių investicijų ir darbo vietų kūrimo aljanso iniciatyvą bus siekiama atskleisti Afrikos potencialą sparčiai daryti pažangą žaliosios ir žiedinės ekonomikos srityje,

³⁰ Jungtinių Tautų 2019 m. ataskaita dėl atotrūkio išmetamųjų teršalų srityje.

įskaitant tvarią energetiką, tvarias maisto sistemas ir pažangiuosius miestus. ES stiprins bendradarbiavimą su Afrika siekdama, kad tvari ir švari energija būtų plačiau naudojama ir ja būtų daugiau prekiaujama. Atsinaujinančiųjų išteklių energija ir energijos vartojimo efektyvumas, pavyzdžiui, kaip švarūs maisto gaminimo sprendimai, bus itin svarbūs siekiant Afrikoje išspręsti energijos trūkumo problemą ir kartu reikiamai sumažinti išmetamo CO₂ kiekį. ES pradės biologinės įvairovės nykimo problemai spręsti skirtą iniciatyvą „NaturAfrica“: siekiant apsaugoti laukinę gamtą, bus kuriamas saugomų teritorijų tinklas, o vietos gyventojams atsivers galimybių žaliuosiuose sektoriuose.

Apskritai ES naudosis savo diplomatinėmis ir finansinėmis priemonėmis siekdama užtikrinti, kad žalieji aljansai būtų neatsiejama dalis jos santykių su Afrika ir kitomis šalimis partnerėmis ir regionais partneriais, visų pirma Lotynų Amerikoje, Karibų jūros regione, Azijoje ir Ramiojo vandenyno regione.

ES taip pat turėtų stiprinti dabartines iniciatyvas ir bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis sprendžiant kompleksinius klimato ir aplinkos klausimus. Tai galėtų būti, pavyzdžiui, iškastinio kuro subsidijų panaikinimas visame pasaulyje, kaip įsipareigojo G 20 šalys; laipsniškas finansavimo, kurį teikia daugiašalės institucijos iškastinio kuro infrastruktūrai, nutraukimas; tvaraus finansavimo stiprinimas; laipsniškas visų naujų anglimis kūrenamų jėgainių statybos nutraukimas; išmetamo metano kiekio mažinimo veiksmai.

ES taip pat pripažįsta, kad pasauliniai klimato ir aplinkos iššūkiai smarkiai padidina esamas grėsmes ir yra nestabilumo šaltinis. Ekologinė pertvarka pakeis geopolitiką, įskaitant pasaulinius ekonominius, prekybos ir saugumo interesus. Dėl to daugeliui valstybių ir visuomenių kils sunkumų. ES visiems savo partneriams padės stiprinti atsparumą klimato kaitos ir aplinkos problemoms, kad jos netaptų konfliktų priežastimi, nesukeltų maisto stygiaus, gyventojų persikėlimo ar priverstinės migracijos. Ji remis teisingą pertvarką visame pasaulyje. Poveikis klimato politikai turėtų tapti neatsiejamas nuo ES idėjų ir veiksmų sprendžiant išorės klausimus, be kita ko, pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką.

Prie ES žaliosios pertvarkos gali prisidėti ir prekybos politika. Ja galima pasinaudoti kaip bendradarbiavimo su prekybos partneriais klimato ir aplinkos politikos srityse platforma. ES prekybos susitarimuose nuolatos didinami tvarumo įsipareigojimai, visų pirma tikintis daugiau veiksmų klimato srityje. Komisija taip pat pastaruoju metu aktyviau stengiasi į ES prekybos susitarimus įtraukti darnaus vystymosi įsipareigojimus ir užtikrinti, kad jų būtų laikomasi. Šios pastangos taps dar reikšmingesnės paskyrus už prekybos taisyklių laikymosi užtikrinimą atsakingą vyriausiąjį pareigūną. Kalbant konkrečiai apie kovą su klimato kaita, į visus pastarojo meto ES susitarimus įtrauktas saistantis Šalių įsipareigojimas ratifikuoti ir veiksmingai įgyvendinti Paryžiaus susitarimą. Komisija pasiūlys nustatyti, kad Paryžiaus susitarimo laikymasis būtų esminis visų būsimų išsamių prekybos susitarimų elementas. ES prekybos politika palanki prekybai ekologiškomis prekėmis bei paslaugomis ir investicijoms į jas, taip pat propaguoja klimatui nekenkiančius viešuosius pirkimus. Prekybos politika taip pat turi užtikrinti neiškreiptą ir sąžiningą prekybą žaliavomis, kurių ES reikia pereinant prie žaliosios ekonomikos, taip pat investavimo į jas galimybes. Ji gali padėti kovoti su žalinga praktika, pavyzdžiui, neteisėta medienos ruoša, stiprinti bendradarbiavimą reguliavimo srityje, propaguoti ES standartus ir šalinti netarifines kliūtis atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektoriuje. Visos Europos rinkai tiekiamos cheminės medžiagos ir kitos medžiagos, maistas ir kiti produktai turi visiškai atitikti taikomas ES taisykles ir standartus. ES turėtų, pasinaudodama savo patirtimi žaliojo reglamentavimo

sirtyje, paskatinti partnerius parengti panašias taisykles, kurios būtų tokio pat plataus užmojo kaip ir ES taisyklės, – tai ne tik palengvintų prekybą su tomis šalimis, bet ir pagerintų jose aplinkos apsaugą bei padėtų sušvelninti klimato kaitos poveikį.

Būdama didžiausia pasaulyje bendroji rinka, ES gali nustatyti standartus, kurių turi būti laikomasi pasaulinėse vertės grandinėse. Komisija toliau rengs naujus tvaraus augimo standartus ir, pasinaudodama savo ekonominiu svoriu, sieks suformuoti ES aplinkos ir klimato politikos užmojus atitinkančius tarptautinius standartus. Dvišaliuose ir daugiašaliuose forumuose ji sieks sudaryti palankesnes sąlygas prekybai ekologiškomis prekėmis ir paslaugomis, taip pat sieks, kad ES ir pasaulinės rinkos būtų atviros ir patrauklios tvariems produktams. Ji bendradarbiaus su pasauliniais partneriais, kad užtikrintų saugų išteklių tiekimą ES ir patikimą prieigą prie strateginių žaliavų.

ES tarptautinio bendradarbiavimo ir partnerystės politika turėtų ir toliau padėti taip nukreipti viešąsias ir privačiąsias lėšas, kad jos padėtų įgyvendinti pertvarką.

ES ir jos valstybės narės tebėra pagrindinės paramos vystymuisi teikėjos pasaulyje ir skiria daugiau kaip 40 proc. pasaulinio viešojo kovos su klimato kaita finansavimo lėšų. Kadangi viešųjų lėšų nepakaks, ES ir jos valstybės narės, koordinuodamos savo paramą, sieks padėti savo partneriams panaikinti finansavimo trūkumą pritraukdamos privačių lėšų. Komisijos pasiūlyme dėl Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės siūloma 25 proc. tos priemonės biudžeto skirti su klimatu susijusiems tikslams. Komisija taip pat remia nacionalinių viešųjų finansinių išteklių subjektų įsipareigojimą gerinti investavimo aplinką ir pritraukti privačiojo sektoriaus įnašų. Be šio darbo, dar reikės išnaudoti galimybes sumažinti investicijų į darnų vystymąsi riziką tokiomis priemonėmis kaip finansavimo garantijos ir mišrus finansavimas.

Siekdama sutelkti tarptautinius investuotojus, ES ir toliau išliks viena iš pagrindinių finansų sistemos, skirtos tvariam pasauliniam augimui remti, kūrėjų.

ES remsis tarptautine tvaraus finansavimo platforma, kuri neseniai buvo sukurta siekiant koordinuoti veiklą, susijusią su aplinkos atžvilgiu tvaraus finansavimo iniciatyvomis, pavyzdžiui, taksonomija, informacijos atskleidimu, standartais ir ženklais. Komisija taip pat skatins diskusijas kituose tarptautiniuose forumuose, visų pirma G 7 ir G 20.

4. LAIKAS VEIKTI KARTU: EUROPOS KLIMATO PAKTAS

Europos žaliojo kurso sėkmė priklauso nuo visuomenės ir visų suinteresuotųjų subjektų įsitraukimo ir ryžto. Pastarojo meto politiniai įvykiai rodo, kad naujas žaidimo taisyklės diktuojanti politika yra veiksminga tik jei piliečiai visapusiškai prisideda prie jos rengimo. Žmonių rūpesčiai – turėti darbo, apšildyti savo namus ar sudurti galą su galu, todėl, jei norime, kad žaliasis kursas būtų sėkmingas ir lemtų ilgalaikius pokyčius, ES institucijos turi bendrauti su žmonėmis. Piliečiai yra ir turėtų išlikti pertvarkos varomoji jėga.

Iki 2020 m. kovo mėn. Komisija paskelbs Europos klimato paklą, siekdama trejopai bendrauti su visuomene klimato klausimais. Pirma, ji skatins dalytis informacija bei įkvepiančiais pavyzdžiais ir padės visuomenei geriau suprasti, kokią grėsmę ir iššūkį kelia klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas ir kaip su tuo kovoti. Tai bus daroma įvairiomis priemonėmis ir įvairiais kanalais, įskaitant renginius valstybėse narėse pagal Komisijos organizuojamų piliečių dialogų modelį. Antra, turėtų būti realių ir virtualių erdvių, kuriose žmonės galėtų išreikšti savo idėjas bei kūrybiškumą ir kartu imtis plataus užmojo veiksmų tiek individualiai, tiek kolektyviai. Dalyviai būtų skatinami įsipareigoti siekti konkrečių klimato srities tikslų. Trečia, Komisija stengsis sustiprinti gebėjimus, sudarančius sąlygas visuomenės iniciatyvoms klimato kaitos ir aplinkos apsaugos srityse.

Informacija, orientavimas ir švietimo moduliai galėtų padėti keistis gerąja patirtimi. Komisija užtikrins, kad žaliajai pertvarkai būtų skiriama daug dėmesio diskusijose dėl Europos ateities.

Klimato paktas bus grindžiamas Komisijos visoje ES organizuojamais piliečių dialogais ir piliečių asamblėjomis, taip pat socialinio dialogo komitetų vaidmeniu. Ji toliau sieks įgalinti regionines ir vietos bendruomenes, įskaitant energetikos bendruomenes. Bus sustiprintas sanglaudos politikos miestų aspektas, o pasiūlyta Europos miestų iniciatyva bus padedama miestams kuo geriau pasinaudoti galimybėmis sukurti tvarios miestų plėtros strategijas. ES merų paktas ir toliau išliks reikšminga jėga. Komisija, bendradarbiaudama pagal šią iniciatyvą, toliau teiks pagalbą miestams ir regionams, norintiems priimti plataus užmojo įsipareigojimus klimato ir energetikos politikos srityse. Ši sistema išliks pagrindine platforma, kurioje bus dalijamasi gerąja patirtimi, kaip įgyvendinti pokyčius vietos lygmeniu.

Komisija taip pat sieks sumažinti savo, kaip institucijos ir kaip darbdavio, poveikį aplinkai. 2020 m. ji pateiks išsamų veiksmų planą, kaip ji pati ketina įgyvendinti žaliojo kurso uždavinius ir neutralizuoti savo poveikį klimatui iki 2030 m. Ji kviečia visas kitas ES institucijas, įstaigas ir agentūras bendradarbiauti ir pasiūlyti panašių plataus užmojo priemonių.

Be Klimato pakto, Komisija ir valstybės narės turėtų stengtis užtikrinti, kad visos turimos planavimo priemonės Europos žaliojo kurso reikmėms būtų naudojamos darniai. Svarbiausios iš jų yra nacionaliniai energetikos ir klimato srities veiksmų planai ir pasiūlyti strateginiai nacionaliniai bendros žemės ūkio politikos įgyvendinimo planai. Komisija užtikrins – prireikus pasinaudodama tokiomis priemonėmis kaip Europos semestras, – kad jie atitiktų paskirtį ir kad valstybės narės juos veiksmingai įgyvendintų.

Europos fondai, įskaitant skirtus kaimo plėtrai, padės kaimo vietovėms pasinaudoti žiedinės ekonomikos ir bioekonomikos teikiamomis galimybėmis. Komisija šiuos aspektus apsvarstys savo ilgalaikėje kaimo vietovių vizijoje. Europos žaliojo kurso politikoje ypatingas dėmesys bus skiriamas atokiausiems regionams – bus atsižvelgiama į jų pažeidžiamumą dėl klimato kaitos ir gaivalinių nelaimių ir kartu į jų unikalų turtą – biologinę įvairovę ir atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Komisija aktyviau tęs darbą, susijusį su Švarios energijos ES saloms iniciatyva, siekdama parengti ilgalaikę sistemą, kuria bus spartinamas perėjimas prie švarios energijos visose ES salose.

Komisija ir valstybės narės taip pat turi užtikrinti, kad politika ir teisės aktai būtų vykdomi ir veiksmingai įgyvendinami. Aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra bus labai svarbi priemonė padėti kiekvienoje konkrečioje valstybėje narėje nustatyti. Komisija taip pat pateiks naują aplinkosaugos veiksmų programą, kuri papildys Europos žaliąjį kursą ir į kurią bus įtrauktas naujas stebėsenos mechanizmas, taip siekdama užtikrinti, kad Europa sėkmingai įgyvendintų savo aplinkosaugos tikslus. Komisija taip pat parengs rodiklių suvestinę, kad būtų galima stebėti visų Europos žaliojo kurso uždavinių įgyvendinimo pažangą.

Komisija apsvarstys galimybę peržiūrėti Orhuso reglamentą, kad būtų suteikta galimybė piliečiams ir NVO, kuriems kelia susirūpinimą poveikį aplinkai darančių sprendimų teisėtumas, pasinaudoti administracine ir teismine peržiūra ES lygmeniu. Komisija taip pat imsis veiksmų, kad pagerintų jų galimybes kreiptis į nacionalinius teismus visose valstybėse narėse. Komisija taip pat skatins ES, jos valstybes nares ir tarptautinę bendruomenę aktyviau kovoti su nusikaltimais aplinkai.

Europos žaliasis kursas – tai naujoji ES augimo strategija. Eidama šiuo keliu ES taps teisinga ir klestinčia visuomene, atremiančia dėl klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo kylančius iššūkius ir gerinančia ne tik šios, bet ir ateinančių kartų gyvenimo kokybę. Komisija ragina Europos Parlamentą ir Europos Vadovų Tarybą pritarti Europos žaliajam kursui ir jame numatytoms priemonėms suteikti didžiausią svarbą.